

Хроніка

ДЕВ'ЯТИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МЕТОДИКА ЇХ ВИКЛАДАННЯ» У ПОЛТАВІ

26 – 27 березня 2015 року Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, який минулого року відзначив свій столітній ювілей, радо зустрічав учасників та гостей Дев'ятого Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання всесвітньої історії та методика викладання». Ініціатором організації й проведення зібрання науковців і викладачів вищих і загальноосвітніх навчальних закладів, як і в попередні роки, виступила кафедра всесвітньої історії та методики викладання історії на чолі з її завідувачем – професором, кандидатом історичних наук, доктором педагогічних наук Б. Годом. За його пропозицією цьогорічна зустріч була присвячена темі «Особа у цивілізаційному вимірі всесвітньої історії». Актуальність проблеми підтверджується сучасним станом українського суспільства, яке має великий запит на сильного лідера, здатного стратегічно мислити, консолідувати і вести за собою людей, приймати непопулярні рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію.

У вступному слові проф. Б. Год зазначив, що останнім часом в історіографії зросла увага до розгляду людини як суб'єкта історичного процесу, наголосив на важливості персональної історії для вивчення загальноісторичних процесів.

Проблема сучасних методологічних підходів до вивчення ролі особи в історії стала предметом вивчення Г. Аляєва (м. Полтава). Він дослідив специфіку розгляду особистості у концепціях діалогічної етики, що утверджувала людську особистість як вищу цінність, а етичний потенціал філософії діалогу спрямовувався на подолання егоцентризму й актуалізацію внутрішніх механізмів особистої відповідальності.

В. Рибачук (м. Полтава) на прикладі Стародавньої Греції розкрив взаємовідносини колективу й особистості, зокрема з'ясував питання «Чи давав можливість полісний колективізм розвиватися унікальним індивідуальним якостям кожної особистості?». Зазначивши, що полісний «колективістський традиційний тип соціуму був би ворожим сучасній людині з її прагненням до індивідуальної свободи та творчості», дослідник підкреслив, що ні традиція, ні мораль грецького суспільства не допускали можливості «замикатися у приватному житті, бути нейтральним або стороннім, жити в стані відчуження від громадських справ». В.О. Рибачук зробив висновок, що виявлені окремі суперечності між полісною громадою та окремим індивідом не стали антагоністичними, оскільки старогрецький поліс зумовлював, регламентував, здійснював свої права на особистість, але не знищував її.

У секції «Дискусійні проблеми вивчення місця і ролі особистості в цивілізаційному вимірі всесвітньої історії» було представлено доповіді,

присвячені конкретним історичним діячам із найдавніших часів до сьогодення. До аналізу постатей представників стародавньої історії звернулися І. Цебрій (м. Полтава) та Л. Кулікова (м. Херсон). Так, І. Цебрій дослідила особу й діяльність Дарія I, який створив першу велику імперію Сходу. Він як політик, полководець, адміністратор і верховний жрець достатньо відомий, але при цьому сьогодні мало праць, які підтвердили б високий культурний рівень імперії часів правління Дарія в порівнянні з традиціями та способом життя його попередників. Саме йому вистачило таланту за чверть століття перетворити Персію з напівдикунської держави на процвітаючу світову імперію.

Л. Кулікова у доповіді «Роль Філіппа V у процесі єднання греків і македонян у західноєвропейській гуманітарній думці XIX – XX століть» розкрила його талант полководця й дипломата, намагалася визначити ступінь самостійності здійснених ним кроків і рівень впливу на нього інших діячів епохи.

Про значимі постаті середньовічної доби говорили полтавські дослідники Л. Швець (доповідь «Християнізаторська місія святого Августина Кентерберійського») та О. Лахно (доповідь «Внесок Володимира Мономаха у відновлення єдності Київської Русі»). Їхні виступи підтвердили те, що в кожній історичній епосі є яскрава, видатна, харизматична особистість, а в оцінці історичних осіб для нас важливо визначити не стільки їхні суб'єктивні якості, скільки об'єктивне значення їхньої діяльності.

Значну увагу учасники семінару приділили постатям європейського Відродження, яке подарувало світові цілу плеяду яскравих талантів, титанів думки і художньої культури. Так, В. Балух (м. Чернівці) з'ясував історичні передумови формування світогляду й висвітлив основні філософсько-етичні та релігієзнавчо-лінгвістичні погляди італійського гуманіста Лоренцо Валли, визначив його роль у формуванні нового гуманістичного мислення й розвитку критики церковно-богословських учень. Б. Год (м. Полтава) проаналізував життєвий шлях і діяльність Маттео Пальмієрі, розкрив ідейний зміст та головні грані його творчої спадщини, еволюцію світогляду і вплив на ренесансну думку наступного періоду. Н. Год (м. Полтава) розглянула становлення гуманістичного світогляду Еразма Роттердамського, який сформувався «на перетині» різних духовних традицій – античної та християнської.

Своєрідний колективний портрет російських жінок-правительок – від царівни Софії до імператриці Катерини II – створила Н. Цехмістро (м. Полтава). Вона зазначила, що, незважаючи на їхні слабкості, ці жінки «зміogli не лише продовжити справу попередників-чоловіків, а й вивести державу на нові рубежі у зовнішній і внутрішній політиці».

В епоху змін, коли ми намагаємося докорінно зламати стару систему, в пригоді може стати реформаторський досвід інших періодів та інших країн. Зокрема, кардинальних перетворень зазнала Російська імперія в роки Великих реформ. На думку науковців із Києва П. Захарченка й В. Джундієта, найпродуктивнішою ланкою в механізмі здійснення реформ стала політична воля і здоровий глузд безпосередньо глави держави, російського царя Олександра II.

Кіровоградський дослідник О. Чорній проаналізував джерельний потенціал «Общего морского списка» для вивчення історичної персоналістики. Він зазначив, що матеріали видання можна використовувати не лише для підготовки

біографічних нарисів, а й для дослідження історії Чорноморського флоту та його офіцера.

Дослідниця В. Безверха (м. Кіровоград) підкреслила, що місце особистості в історії, як правило, визначає спадщина, котра залишилася після життя людини. Цей висновок вона підтвердила аналізом життя та найважливіших здобутків видатного болгарського вченого Василя Златарського, розкрила його вклад у розвиток європейської історичної науки.

Представлені на науковому зібранні повідомлення про державних діячів ХХ століття були присвячені кардинально протилежним за своїм характером і значенням постатям. Так, Лазар Каганович, доповідь про якого зробив П. Киридон (м. Полтава), був лише «гвинтиком» у механізмі радянської держави, не зважаючи на всі свої високі посади в ній. Він – типовий представник номенклатурного діяча тоталітарної влади післявоєнних десятиріч та зразок реалізації кар'єрного шляху компартійного можновладця. Саме на таких керівниках, яким був Л. Каганович, зазначив доповідач, трималася комуністична система, що потребувала такого представника чиновницько-управлінських кіл, котрому властиві риси й ознаки, породжені тим часом.

Зовсім іншого рівня були постаті Сунь Ятсена та Франкліна Рузвельта. Вони були не рядовими коліщатками у державному механізмі, а творцями ідеологій, політики, двигуном позитивних перетворень у житті своїх країн.

Н. Бесєдіна (м. Полтава), говорячи про актуальність вивчення й осмислення вчення Сунь Ятсена, підкреслила, «що його програма національного будівництва на 70% була виконана архітектором сучасних китайських реформ Ден Сяопіном». Отже, він відіграв особливу роль у пошуку нового шляху для Китаю.

Про Ф. Рузвельта, якого по праву відносять до найвидатніших президентів США ХХ століття, доповів Ю. Вільховий (м. Полтава). Він підкреслив його виняткову роль у формуванні та втіленні в життя так званого «нового курсу» всередині країни, який відіграв визначну роль у стабілізації економічної й соціальної ситуації в країні. Досвід цього неординарного, гнучкого політика, котрий тонко відчував ситуацію, був здатний позитивно впливати на визначення тенденцій розвитку та вчасно й точно реагувати на зміну настроїв усіх верств суспільства, є актуальним і для української держави.

Про представника педагогічно-просвітницької громадськості Полтавщини – М. Андріївського говорили Б. Год і Н. Токуєва (м. Полтава). Вони відзначили, що доробок цього вченого, педагога може надати багато цікавих та корисних матеріалів для теоретично-практичного розроблення проблем сучасної української школи, для організації навчання й виховання школярів.

Учасники методичної секції одноставно вказували на одну з характерних рис радянської школи, яка знеособлювала історичний процес, робила його безликим. Кожен доповідач запропонував свій «рецепт» подолання цього недоліку. Так, Т. Демиденко (м. Полтава) розглянула потенціал історичних портретів як твору образотворчого мистецтва для створення у школярів виразних і незабутніх образів історичних діячів; О. Гончаренко (м. Луцьк) спинилася на конкретному використанні ресурсів мережі Інтернет у вивченні спецкурсу «Видатні історичні постаті»; Т. Тронько (м. Полтава) узагальнила існуючі в методичній літературі прийоми та організаційні форми вивчення життя і діяльності історичної особи й виокремила головні правила цієї роботи.

Підсумки роботи Дев'ятого Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання всесвітньої історії та методика викладання» підбив Б. Год. Від імені організаторів він висловив подяку учасникам зібрання, узагальнив висловлені ними рекомендації й закликав присутніх узяти активну участь у підготовці та проведенні наступного, десятого ювілейного Всеукраїнського семінару зі всесвітньої історії.

Т. В. Тронько

* * *